

Nr 150.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1927 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

Uti den till riksdagen den 4 januari 1927 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1927—1928 har Kungl. Maj:t under återopande av det vid propositionen under rubriken »Utgifter för kapitalökning» fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden samma dag föreslagit riksdagen att såsom kapitalökning för fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 för budgetåret 1927—1928 anvisa ett anslag av 7,000,000 kronor.

Beträffande utredningen får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

I anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hava väckts två likalydande motioner, den ena inom första kammaren, nr 100, av herr *E. Wigforss m. fl.* och den andra inom andra kammaren, nr 207, av herr *B. Eriksson m. fl.*, däri hemställts, att riksdagen måtte till fonden för mötande av förluster å Kreditkassan av år 1922 avsätta ett belopp av fem miljoner kronor; samt att riksdagen måtte hemställa om förslag från Kungl. Maj:t angående formen för den fortsatta avvecklingen av Kreditkassans engagemang i överensstämmelse med i motionen angivna riktlinjer.

Beträffande de av motionärerna till stöd för detta yrkande anförda skälen får utskottet hänvisa till motionerna.

På Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 149 till 1922 års riksdag beslutade riksdagen enligt skrivelse den 31 mars 1922, nr 78, att såsom garantifond åt ett aktiebolag med uppgift att bereda stöd åt inhemska banker finge genom riksgäldskontoret tillhandahållas ett belopp av 50 miljoner kronor i 5 procents obligationer, utgivna av svenska staten.

Genom beslut den 31 mars 1922 bemyndigade Kungl. Maj:t dåvarande chefen för finansdepartementet att med Stockholms Enskilda Bank med flera bankbolag träffa samt teckna överenskommelse rörande bildandet av det sålunda avsedda aktiebolaget.

Det aktiebolag, benämnt aktiebolaget Kreditkassan av år 1922, som sålunda bildades jämlikt ett mellan svenska staten, å ena, samt ett antal banker, å andra sidan, upprättat, den 6 april 1922 dagtecknat kontrakt, har i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade direktiv för bolagets verksamhet att lämna stöd åt kreditanstalt, som i anledning av annan kreditanstalts iråkade eller befarade insolvens bildats för övertagande av den senare anstaltens förbindelser, dock under förutsättning att bolagets styrelse finner tillfredsställande garanti förefinnas för anstaltens soliditet.

I enlighet med de grunder, på vilka propositionen i ämnet vilade, begränsades bolagets rätt att utlåna eller ikläda sig förbindelser till ett belopp motsvarande förutnämnda garantifond och bolagets aktiekapital, 5 miljoner kronor, eller tillhoppa 55 miljoner kronor.

Sedan efter framställning från fullmäktige i riksbanken 1923 års riksdag enligt skrivelse den 27 februari 1923, nr 30, beslutat, att totalbeloppet av Kreditkassans förpliktelser finge uppgå till högst dubbla summan av kassans fonder, samt att kassan finge, när sådant visade sig oundgängligen nödvändigt, medverka vid rekonstruktion av kreditanstalter även genom lån till avlyftande av kreditanstalts engagemang, har i enlighet härmed det belopp, kassan må äga utlåna eller ikläda sig förbindelser för, bestämts till 110 miljoner kronor.

Nyssnämnda avtal av den 6 april 1922, som ligger till grund för Kreditkassans bildande, förutsätter, att kassans verksamhet skall upphöra med utgången av år 1927, vid vilken tidpunkt kassans engagemang sålunda borde vara avvecklade. På sätt framgår av nästlidet års statsverksproposition, under »Utgifter för kapitalökning» sid. 24, uttalade emellertid dåvarande chefen för finansdepartementet, att de engagemang kassan iklätt sig vore av den omfattning, att en avveckling vid sagda tid icke torde kunna ske, utan att det syntes honom ofrånkomligt, att den verksamhet kassan utövat i någon form fortsattes. I fråga om sättet, varpå detta borde ske, var departementschefen dock då icke beredd att framlägga förslag.

I anslutning härtill uttalade ock 1926 års riksdag i sin skrivelse nr 189 av den 4 maj 1926, att, om än med hänsyn till ingångna kapitalengagemang det icke torde visa sig möjligt att inom den angivna tiden helt avveckla Kreditkassans verksamhet, riksdagen dock utginge ifrån, att kassan icke därefter ikläddes nya engagemang av beskaffenhet att kunna medföra ökad risk för staten, med mindre riksdagens medgivande först inhämtades.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beslöt samma års riksdag, att till mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan år 1922 skulle insättas en särskild fond och anvisade riksdagen till kapitalökning för denna fond för budgetåret 1926—1927 ett anslag av 8 miljoner att täckas av andra statsinkomster än lånemedel.

I en till chefen för finansdepartementet ingiven, den 4 december 1926

dagtecknad promemoria har nu kassans styrelse — med förmälan att, sedan innehållet i riksdagens ovan berörda skrivelse blivit för kassan känt, densamma icke ikläfts något nytt engagemang — såsom sin uppfattning meddelat, att, enligt vad styrelsen kunde finna, en avveckling till 1927 års utgång måste anses utesluten. Styrelsen har för den skull hemställt om åtgärd för att kassan må kunna efter utgången av nämnda år fortsätta sin nuvarande verksamhet.

Med avseende härå har departementschefen, såsom framgår av statsrådsprotokollet i ärendet, gjort följande uttalande:

»I likhet med vad dåvarande chefen för finansdepartementet i fjolårets statsverksproposition uttalade samt 1926 års riksdag och nu senast styrelsen för Kreditkassan gjort gällande, anser även jag, att den verksamhet, som omhänderhaves av Kreditkassan icke kan avvecklas med innevarande års utgång. Också därutinnan delar jag styrelsens mening, att den hittillsvarande formen för verksamhetens bedrivande bör bibehållas även vid avvecklingen av kassans engagemang. Åt nuvarande avtal mellan svenska staten, å ena, samt vissa banker, å andra sidan, torde alltså böra förlänas fortsatt giltighet. Enligt meddelande från Kreditkassans ledning hava bankerna förklarat sig icke hava något att häremot erinra. Att, på sätt styrelsen ifrågasatt, nu fastställa tiden för kassans fortbestånd till 1932 års slut synes mig dock icke av behovet påkallat, utan har jag under övervägande, huruvida man icke borde stanna för en kortare tid för avvecklingen. Därest från riksdagens sida invändning icke framställes mot en förlängning, är det min avsikt att senare underställa frågan härom Kungl. Maj:ts prövning.»

Departementschefen har vidare anført, att det anslag om 8 miljoner kronor, som av 1926 års riksdag anvisades till fonden, svarade mot storleken av de förluster, som vid tiden för statsverkspropositionens framläggande ansågs fullt konstaterade. På sätt framginge av styrelsens promemoria den 4 december 1926, hade också under det gångna året förluster på en del engagemang uppstått, varjämte ytterligare förluster vore att förvänta. De nya förluster, som vid årsskiftet 1926—1927 fullt konstaterats, kunde enligt från styrelsen lämnat meddelande uppskattas till omkring 7 miljoner kronor. Ett häremot svarande belopp syntes böra äskas av riksdagen på riksstaten för nästkommande budgetår för avsättning till omnämnda fond. Självfallet vore, att jämväl det sålunda ifrågasatta kapitalökningsanslaget borde täckas av andra statsinkomster än lånemedel.

*Utskottets
yttrande.*

I den i ämnet väckta motionen framhålls att hädanefter en annan form skulle kunna visa sig mera tjänlig för en tillfredsställande avveckling av kassans engagement än den kombination av statens och vissa enskilda bankers intressen, som kom till stånd genom riksdagsbeslutet år 1922. Denna fråga bör enligt utskottets mening göras till föremål för en utredning, som bör omfatta icke blott den lämpligaste formen för kassans

avveckling utan även en ingående undersökning av de olika engagementens art, värde och lämpligaste skötsel. Utredningen samt därpå grundade förslag torde böra verkställas och utarbetas så, att densamma kan i god tid föreläggas nästa års riksdag.

Utskottet anser följaktligen, att någon förlängning av den vid slutet av innevarande år utgående tiden för kassans verksamhet bör medgivas, men att denna utsträckta tid dock bör begränsas så mycket som möjligt.

Utskottet förväntar emellertid, att kassans styrelse, under tiden till dess nästa års riksdag fattat beslut i frågan, icke vidtager några åtgärder, som kunna inskränka riksdagens fria och obundna beslutanderätt.

Detta direktiv bör dock icke fattas så, att det utgör hinder för vidtagande från styrelsens sida av åtgärder, som kunna befinnas nödiga för verksamhetens fortsatta och behöriga drivande vid under kassans kontroll stående industriella verk. Någon avyttring av kassans tillgångar bör icke äga rum i andra fall än där sådant för nämnda verksamhet drivande kan befinnas påfordrat.

Vad angår det begärda anslaget för avsättning till fonden för mötande av förluster å kreditkassans verksamhet, har utskottet med hänsyn därtill, att enligt utskottets uppfattning kassans verksamhet torde böra få fortgå ytterligare ett år, ansett avsättningsbeloppet kunna, i enlighet med vad motionsvis föreslagits, för nästkommande budgetår begränsas till 5,000,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herrar Wigforss m. fl. och B. Erikssons m. fl. ovanberörda motioner (I:100 och II:207)

a) såsom kapitalökning för *fonden för mötande av förluster å aktiebolaget Kreditkassan av år 1922* för budgetåret 1927—1928 anvisa ett anslag av 5,000,000 kronor;

b) medgiva, att tiden för Kreditkassans verksamhet förlänges till utgången av år 1928;

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående den lämpligaste formen för avvecklingen av Kreditkassans engagement samt för nästkommande års riksdag framlägga det förslag i ämnet, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 27 maj 1927.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.